

Výroční zpráva 2005

Shrnutí

Poštovní adresa: rue Wiertz, 60 — B-1047 Brussels
Úřad: rue Montoyer, 63, Brussels, Belgium
Elektronická adresa: edps@edps.eu.int — Website: www.edps.eu.int
Tel. (32-2) 283 19 00 — Fax (32-2) 283 19 50

Výroční zpráva 2005

Shrnutí¹

Úvod

Tento dokument shrnuje druhou výroční zprávu evropského inspektora ochrany údajů, nezávislého orgánu ustanoveného v zájmu zajištění plnění závazků orgány a institucemi Evropského společenství, pokud jde o základní právo na ochranu osobních údajů.

Rok 2004 byl sice prvním rokem činnosti, během něhož byl nový orgán od základu vybudován (včetně hledání vhodných prostor a prvních fází naboru), avšak druhá výroční zpráva již pokrývá rok konsolidace. Hlavní tři úkoly evropského inspektora ochrany údajů stanovené v nařízení (ES) č. 45/2001² - kontrola, konzultace a spolupráce - byly na příslušných místech dále upřesněny a dostalo se jim širokého uznání. Byla zřízena tisková služba a úsilí se zaměřilo na rozvoj vnějších kontaktů. Orgán se díky nově přijatým pracovníkům a dočasné podpoře prvních praktikantů mírně rozrostl.

Je důležité připomenout, že **stále více politik EU závisí na zákonném zpracovávání osobních údajů**. Mnoho veřejných či soukromých činností v moderní společnosti v současnosti směřuje k vytváření osobních údajů nebo k využívání těchto údajů jakožto podkladů. Platí to samozřejmě i o evropských orgánech a institucích v jejich administrativní roli a při vytváření politik, a tudíž i o provádění jejich politického programu. To znamená, že **účinná ochrana osobních údajů** jakožto základní hodnota všech politik Unie by měla být vnímána jako **podmínka jejich úspěchu**. Evropský inspektor ochrany údajů bude i nadále jednat v tomto obecném duchu a v tomto směru předpokládá pozitivní odezvu.

Kontrola

Kontrolní role evropského inspektora ochrany údajů spočívá v monitorování a zajišťování toho, aby orgány a instituce Společenství dodržovaly při zpracovávání osobních údajů stávající právní ochranu. V tomto smyslu evropský inspektor ochrany údajů doplňuje národní orgány ochrany údajů, které vykonávají kontrolu nad zpracováváním údajů v rámci svých vlastních členských států. Hlavní vývojové směry na rok 2005 byly v kontextu zlepšování kultury ochrany údajů v orgánech a institucích tyto:

Za prvé bylo vynaloženo úsilí na další rozvoj sítě **inspektorů ochrany údajů** v rámci orgánů a institucí. Tito inspektoři mají za úkol zajistit nezávislým způsobem uplatňování nařízení 45/2001. V listopadu roku 2005 bylo vydáno písemné stanovisko k jejich roli při zajišťování účinného dodržování nařízení. Dokument obsahující toto stanovisko byl zaslán vedoucím správních útvarů EU a zdůrazňuje skutečnost, že inspektoři ochrany údajů jsou pro evropského inspektora ochrany údajů strategickým partnerem. Jedním z klíčových sdělení je, že všechny instituce musí ustanovit inspektora ochrany údajů jakožto důležitý krok k tomu, aby dostály svým závazkům v souvislosti s ochranou údajů. Druhým klíčovým sdělením je, že inspektoři ochrany údajů musí být přiměřeněji informováni o zpracovávání osobních údajů ve svých orgánech a

¹ Plné znění výroční zprávy 2005 a všechny podkladové dokumenty je možné stáhnout z naší internetové stránky - www.edps.eu.int. Tištěné výtisky je možné rovněž objednat na sekretariátu: edps@edps.eu.int.

² Úř. věst. L 8, 12.1.2001, s. 1.

institucích a že informují evropského inspektora ochrany údajů o operacích zpracování, které představují pro zúčastněné osoby zvláštní riziko, a tudíž musí být podrobeny předběžné kontrole.

Za druhé byly vyčleněny značné zdroje na **předběžnou kontrolu** těchto operací zpracování, jež mohou představovat zvláštní rizika. Ačkoli bylo plnění tohoto úkolu plánováno tak, že se bude zabývat novými operacemi zpracování před jejich zahájením, byly dosavadní předběžné kontroly prováděny většinou „ex post“, protože dosavadní systémy byly spuštěny před zahájením činnosti evropského inspektora ochrany údajů nebo před vstupem uvedeného nařízení v platnost.

V roce 2005 bylo zaujato 34 stanovisek týkajících se případů podléhajících předběžné kontrole, z nichž 30 se týkalo stávajících systémů různých orgánů a institucí. Dalšími případy byly konzultace týkající se potřeby předběžné kontroly nebo případy, které ještě dávaly důvod k připomínkám, o nichž bylo rozhodnuto, že se na ně předběžná kontrola nevztahuje. Evropský inspektor ochrany údajů stanovil celou řadu tématických priorit, jimiž se předběžná kontrola řídí, zejména lékařské záznamy, hodnocení personálu, disciplinární řízení, sociální služby a e-monitoring. Na konci roku 2005 se uskutečnilo 29 oznámení a v dohledné době se očekávají ještě mnohé další. Orgány a instituce byly vyzvány, aby předložily svá oznámení k předběžné kontrole nejpozději do jara roku 2007.

Za třetí evropský inspektor ochrany údajů loni obdržel asi 27 **stížností**, ačkoli pouze 5 z nich bylo prohlášeno za přijatelné a dále zkoumáno. Ve skutečnosti velká většina obdržených stížností nespadá do oblasti působnosti evropského inspektora ochrany údajů. V takovýchto případech je stěžovatel obecně informován a pokud je to možné, je mu doporučeno vhodnější řešení. Evropský inspektor ochrany údajů je, pokud jde o řešení stížností, ve styku s evropským ochráncem práv, aby zkoumal možný rozsah spolupráce v blízké budoucnosti.

Za čtvrté bylo vynaloženo značné úsilí o vypracování podkladového materiálu zabývajících se tím, jak spolu v kontextu orgánů a institucí EU souvisejí dvě základní práva, **přístup veřejnosti k dokumentům** a **ochrana údajů**. Byla zahájena práce na dalším dokumentu týkajícím se používání **elektronických komunikací** a tento dokument bude uveřejněn v polovině roku 2006.

Na konec byla připravena celá řada činností vztahujících se ke společné kontrole systému **Eurodac** (databáze otisků prstů používané v azylovém řízení v rámci EU). Evropský inspektor ochrany údajů představuje kontrolní orgán ústřední jednotky, zatímco národní orgány pro ochranu údajů zodpovídají za kontrolu používání systému Eurodac ve svých vlastních členských státech. Evropský inspektor ochrany údajů byl s výsledky první fáze inspekce celkově spokojen.

Konzultace

Konzultativní role evropského inspektora ochrany údajů spočívá v poradenství orgánům a institucím Společenství ve všech otázkách týkajících se ochrany osobních údajů, a zejména ve všech legislativních návrzích majících vliv na ochranu údajů.

Príslušnou politiku stanoví **dokument o poradní roli** předložený v březnu roku 2005. V něm se zdůrazňuje, že poradní role je pojatá velmi široce, což následně potvrdil i Soudní dvůr. Tento politický dokument rovněž stanoví zásadní přístup, pokud jde o legislativní návrhy mající dopad na ochranu údajů, jakož i procesní role v různých fázích legislativního procesu. Dokumentu se dostalo dobrého přijetí a Evropská komise vhodně využívá dostupnosti evropského inspektora ochrany údajů k neformálním připomínkám k vypracovanému návrhu před jeho předložením k formálním konzultacím. Všechna formální stanoviska jsou zveřejňována a velmi často jsou předložena příslušnému výboru Evropského parlamentu nebo příslušné pracovní skupině Rady, přičemž je jim věnována pozornost v průběhu celého legislativního procesu.

Evropský inspektor ochrany údajů zaujal v roce 2005 šest formálních **stanovisek**, v nichž se jasně odrážejí příslušná témata politického programu Komise, Parlamentu a Rady. Nejdůležitějšími tématy byly:

- výměna osobních údajů v rámci „třetího pilíře“ EU (policejní a soudní spolupráce v trestních věcech);
- rozvoj rozsáhlých informačních systémů, jako je Vízový informační systém (VIS) a druhá generace Schengenského informačního systému (SIS II), a
- vysoce kontroverzní otázka povinného uchovávání údajů týkajících se elektronické komunikace pro zpřístupnění donucovacím orgánům.

Evropský inspektor ochrany údajů rovněž poskytuje poradenství v otázce **správních opatření**, a to zejména v otázce provádění pravidel v oblasti ochrany údajů, která se vztahují na orgány a instituce. To představuje významnou příležitost ovlivnit strukturálním způsobem způsob provádění politiky ochrany údajů. Bylo poskytováno poradenství v oblasti zvláštních prováděcích pravidlech týkajících se role inspektorů ochrany údajů.

Evropský inspektor ochrany údajů také poprvé využil možnosti **zasáhnout do sporů řešených Soudním dvorem**, které se týkají důležitých otázek ochrany údajů. Tyto spory se týkaly předávání údajů jmenné evidence cestujících do Spojených států a evropský inspektor ochrany údajů zasáhl ve prospěch závěrů Parlamentu, který se snaží příslušná rozhodnutí Komise a Rady zrušit.

Spolupráce

Role evropského inspektora ochrany údajů v této oblasti zahrnuje spolupráci s vnitrostátními kontrolními orgány a subjekty v rámci „třetího pilíře“ EU za účelem zlepšování soudržnosti ochrany údajů.

Velmi důležitou platformou pro spolupráci s vnitrostátními kontrolními orgány je **Pracovní skupina článku 29** zřízená na základě směrnice 95/46/ES, aby poskytovala poradenství Komisi a rozvíjela harmonizované politiky ochrany údajů, jejímž je evropský inspektor ochrany údajů řádným členem. K určitému počtu důležitých legislativních návrhů vydali oddělené stanovisko evropský inspektor ochrany údajů i pracovní skupina. V těchto případech evropský inspektor ochrany údajů uvítal obecnou podporu národních kolegů i dodatečné připomínky, které mohou vést k lepší ochraně údajů.

Spolupráce s **kontrolními orgány v rámci „třetího pilíře“** (tj. kontrolními orgány pro Schengen, cla, Europol a Eurojust - obvykle tvořenými zástupci vnitrostátních kontrolních orgánů) se z velké části soustředila na přípravu společných postojů za účelem rozvoje velmi potřebného obecného rámce ochrany údajů v rámci třetího pilíře EU. Rovněž proběhly diskuse kolem nového systému kontroly s ohledem na informační systém SIS II, který byl vybudován na úzké spolupráci mezi vnitrostátními kontrolními orgány a evropským inspektorem ochrany údajů.

Evropský inspektor ochrany údajů aktivně spolupracoval v rámci **evropských a mezinárodních konferencí** komisařů pro ochranu údajů a předsedal různým zasedáním.

V září roku 2005 evropský inspektor ochrany údajů ve spolupráci s Radou Evropy a s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) uspořádal pracovní schůzku o ochraně údajů v **mezinárodních organizacích**. Mezinárodní organizace, na něž se často nevztahují vnitrostátní právní předpisy včetně právních předpisů o ochraně údajů, by se nicméně měly připojit k

obecným zásadám týkajícím se ochrany údajů, protože v mnoha případech rovněž zpracovávají citlivé údaje.

Vnější kontakty

V roce 2005 byla zvláštní pozornost věnována rozvoji **informační strategie**, která může poskytnout odpovídající podporu strategickým úkolům evropského inspektora ochrany údajů. Rostoucí povědomí o ochraně údajů obecně a konkrétněji o úkolech a o aktivitách evropského inspektora ochrany údajů je důležitou podmínkou pro účinnou kontrolu, konzultace a spolupráci. Informační strategie rozlišuje ve vztahu k různým rolím tyto cílové skupiny:

- Dohled: subjekty údajů, zejména zaměstnanci EU (jakožto jednotlivci, o nichž se údaje zpracovávají) a inspektoři ochrany údajů a kontroloři odpovědní za systémy zpracování.
- Konzultace: evropský zákonodárce; Komise, Parlament a Rada zaměřující se na určitá generální ředitelství, výbory a pracovní skupiny.
- Spolupráce: Pracovní skupina článku 29 a další příslušná fóra pro spolupráci, například v oblasti společných kontrolních orgánů v rámci třetího pilíře a evropských a mezinárodních konferencí o ochraně údajů.

Evropský inspektor ochrany údajů rovněž investoval do zlepšení **informačních a komunikačních nástrojů**. Po obecné informační kampani ve všech orgánech a institucích EU a ve všech členských státech následovalo v roce 2005 zřízení tiskové služby, pravidelného informačního bulletinu, vytvoření nového loga a vlastního stylu a brzy bude následovat zřízení nové internetové stránky, která bude pro evropského inspektora ochrany údajů představovat nejdůležitější nástroj komunikace.

Zdroje

Rozpočtové orgány poskytly **rozpočtové prostředky** na upevnění a omezený růst organizace, přičemž vzaly v úvahu potřebu řešit naléhavé úkoly týkající se kontroly a konzultace v oblasti ochrany údajů ve většině orgánů a institucí. Hlavní pozornost se zaměřila na rozvoj **lidských zdrojů** a bylo dosaženo důležitých výsledků jak v obecné oblasti nábory, tak i ve zvláštních programech zaměřených na stáže a vysílání národních odborníků.

V této souvislosti je třeba zdůraznit velký význam **správní dohody** s Komisí, Parlamentem a Radou uzavřené v roce 2004, která evropskému inspektorovi ochrany údajů umožňuje v případě potřeby získat vnější podporu a investovat většinu prostředků do hlavních činností. Proto je nesmírně důležité, aby tato dohoda platila i po počátečních třech letech.

Výhledy

Komise podporuje evropskou informační společnost založenou na inovaci, tvořivosti a integraci. Tato společnost se bude opírat o tři hlavní **technologické trendy**: téměř neomezenou šířku pásma, neomezenou skladovací kapacitu a všudypřítomné síťové propojení, které samozřejmě ovlivní ochranu údajů. Ochrana údajů bude posazena do nového kontextu: nové formy zpracování jako jsou internetové služby a ubývání tradičních technologických překážek (omezení síly, omezený rozsah přenosu, izolované údaje atd.). To velmi dobře ukazuje stále častější používání radiofrekvenční identifikace (RFID tags) a obrovský rozvoj komunikačních sítí, které mají velký vliv:

- všechny označené předměty se stanou sběrateli osobních údajů;
- inteligentní předměty, které budou mít jednotlivci u sebe, budou vždy „přítomné“ a „aktivní“;
- veliké množství uložených údajů se stále doplňuje o nové údaje.

K novým a vznikajícím technologiím, které budou mít vliv na ochranu údajů, patří:

- **RFID:** slibná a náročná technologie, která bude tvořit klíčové prvky takzvaného prostředí vnější inteligence.
- **Prostředí vnější inteligence:** součástí jejich návrhu by měly tvořit požadavky na soukromí a ochranu údajů, aby bylo možné jejich přizpůsobení domácímu prostředí a následné široké přijetí.
- **Systémy správy osobních údajů:** klíčový aspekt (založený částečně na biometrických prvcích) vznikajících služeb elektronické veřejné správy, který bude vyžadovat řádné normy.
- **Použití biometrických prvků:** měly by být stanoveny jednotná pravidla založená na charakteristicky citlivé povaze biometrických prvků.

Je možné rovněž uvést celou řadu nových **vývojových směrů v politice a legislativě**, jako je například zaměření na činnosti v oblasti policejní a soudní spolupráce a obecný trend rozšiřovat výměnu údajů mezi donucovacími orgány členských států EU. Další trend se týká rozšiřování vyšetřovacích pravomocí donucovacích orgánů (často včetně Europolu) tím, že se jim udělí přístup do databází, které nejsou původně zamýšleny pro účely prosazování práva. To potvrzuje vhodnost uceleného právního rámce pro ochranu osobních údajů v rámci třetího pilíře bez ohledu na schválení návrhu týkajícího se zásady dostupnosti, jak je uvedena ve stanovisku evropského inspektora ochrany údajů k ochraně údajů v rámci třetího pilíře.

Na konci roku 2005 Komise zahájila proces přezkumu právního rámce pro elektronické komunikace a služby včetně přezkumu směrnice 2002/58, což bude evropský inspektor ochrany údajů pozorně sledovat.

Je zřejmé, že program evropského inspektora ochrany údajů jakožto legislativního poradního orgánu je z velké části dán pracovním programem Komise. Je velmi pravděpodobné, že střednědobá a dlouhodobá orientace se zčásti zaměří na:

- téma „prosperita“, v rámci něhož bude evropský inspektor ochrany údajů sledovat další iniciativy zaměřené na rozvoj evropské informační společnosti.
- téma „bezpečnost“, v rámci něhož bude evropský inspektor ochrany údajů sledovat vývojové směry v souvislosti s technologickým rozvojem, jako jsou například biometrické prvky a rostoucí tlak na veřejné a soukromé správce databází, aby umožnili přístup za účelem prosazování práva. V této souvislosti Komise předložila jakožto klíčovou iniciativu přístup policejních sil k databázím v případě kontroly vnějších hranic.

Cíle na rok 2006

S ohledem na výše uvedené jsou priority evropského inspektora ochrany údajů na rok 2006 tyto:

- Podpora sítě inspektorů ochrany údajů včetně dvoustranného hodnocení pokroku prostřednictvím oznámení, jejímž cílem je nejpozději do jara roku 2007 informovat o probíhajících operacích, které se mají dokončit.
- Pokračovat v předběžných kontrolách a dokončit ty, které se týkají probíhajících operací zpracování podle tematických priorit.
- E-monitoring a provozní údaje: vydat pokyny ke zpracování osobních údajů souvisejících s používáním elektronických komunikačních sítí.
- Osobní spisy týkající se zaměstnanců: vydat pokyny k obsahu a době uchovávání.
- Předávání třetím zemím: vydat pokyny k předávání osobních údajů třetím zemím, mezinárodním organizacím a evropským orgánům mimo oblast působnosti nařízení 45/2001 a směrnice 95/46/ES.

- Kontrola systému Eurodac: hloubkový bezpečnostní audit centrální databáze systému Eurodac.
- Poradenství v oblasti legislativních návrhů: konsolidovat a dále rozvíjet roli evropského inspektora ochrany údajů a zaujímat stanoviska k různým otázkám.
- Zasahování do věcí řešených soudem: zvážit zásah do věcí týkajících se otázek ochrany údajů.
- Druhá verze internetové stránky: bude spuštěna do poloviny roku 2006.
- Rozvoj zdrojů: usilovat o prodloužení současné správní dohody s Komisí, Parlamentem a Radou a o přiměřené rozšíření dostupných kancelářských prostor, aby vyhovovaly současným potřebám a očekávanému nárůstu personálu.